

Úvod do teorie deskripcí (pokračování)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nejzajímavější a nejobtížnější - označující fráze obsahující **určitý člen**:

„Otec Karla druhého byl popraven“ („The father of Charles II. Was executed“).

Tento výrok tvrdí:

„Existovalo nějaké x, které bylo otcem Karla druhého a které bylo popraveno“: $\exists x (K(x) \wedge P(x))$.

Zde ovšem určitý člen ukazuje na **jedinečnost** takové entity, tedy výrokem „x byl otcem Karla II.“ netvrdíme pouze vztah otcovství x vůči Karlu II., ale také to, že žádná jiná entita tento vztah neměla. Tedy, cokoli je odlišné od x, nebylo otcem Karla II: „Jestliže y je odlišné od x, pak y nezplodil Karla II.“

$\forall y (x \neq y \rightarrow \neg K(y))$.

Což je ekvivalentní s:

„Jestliže y je otcem Karla II., pak je y totožné s x“

$\forall y (K(y) \rightarrow x=y)$.

Tedy „x je otcem Karla II.“ znamená:

„x zplodil Karla II. a »jestliže y zplodil Karla II., pak y je totožné s x« je vždy pravdivé“

$(K(x) \wedge \forall y (K(y) \rightarrow y=x))$.

„Otec Karla II. byl popraven“ :

„Pro x není vždy nepravdivé, že x zplodil Karla II. a že x byl popraven a že »*jestliže y zplodil Karla II., pak je y totožné s x* « je pro y vždy pravdivé“:

$\neg \forall x \neg (K(x) \wedge P(x) \wedge \forall y (K(y) \rightarrow y=x))$

$\exists x (K(x) \wedge P(x) \wedge \forall y (K(y) \rightarrow y=x)).$

Interpretujeme-li „ C (otec Karla II.)“, kde C je jakékoli tvrzení o něm, pak ve výše uvedeném příkladu substituujeme $C(x)$ za „ x byl popraven“.

Tak „ C (otec Karla II.)“ implikuje:

„Pro x není vždy nepravdivé, že »*jestliže y zplodil Karla II., pak y je totožné s x* « je pro y vždy pravdivé“:

$\neg \forall x \neg \forall y (K(y) \rightarrow y=x)$

$\exists x \forall y (K(y) \rightarrow y=x),$

což můžeme v přirozeném jazyce formulovat: „Karel II. měl právě jednoho jediného otce“.

Pokud **není podmínka jedinečnosti splněna**, pak jakýkoli výrok formy „C(otec Karla II.)“ je **nepravdivý**. Tedy pokud by Karel II. měl více otců, pak by byl nepravdivý jakýkoli výrok ve tvaru „C (otec Karla II.)“, např. výrok „Otec Karla II. by popraven“.

Tak také všechny výroky typu „C (současný král Francie)“ jsou nepravdivé.

Jestliže výrok „C(současný král Francie)“ je nepravdivý (protože v současnosti Francie nemá žádného krále), měl by výrok „ $\neg$ C (současný král Francie)“ být pravdivý, ale ten také není pravdivý (opět proto, že Francie nemá v současnosti žádného krále).

Tedy „C(současný král Francie)“ = 0;

a zároveň „ $\neg$ C(současný král Francie)“ = 0,

s. 24: „Důvody(...) považujeme-li označující frázi za něco, co zastupuje pravé složky výroků, ~~v nichž se vyskytují slovní výrazy~~ v jejichž slovním vyjádření se vyskytují.“

Výrok má své slovní vyjádření (věta) a v něm se vyskytuje označující fráze. A ta zastupuje právě ty "pravé složky" („genuine constituents“) výroku. (A právě k těm „pravým složkám“ se bude chtít BR dostat pomocí své analýzy..)

Meinong (*Untersuchungen zur Gegenstandstheorie und Psychologie*): označující fráze zastupuje **objekt**, tedy entity jako „kulatý čtverec“ jsou skutečnými objekty. Nejsou uznávány jako *jsoucí* ("do not *subsist*"), nicméně jsou to objekty.

Hlavní námitka – připouštění takovýchto objektů může snadno vést k porušení zákona sporu: např. „současný král Francie“ tak existuje i neexistuje.

Frege (*Über Sinn und Bedeutung*):;

Smysl (*Sinn, sense, „meaning“*)

Význam (*Bedeutung, reference, „denotation“*)

„Těžiště sluneční soustavy na počátku dvacátého století“:

- Významem je určitý bod ve vesmíru. Denotace nemá složky.
- Smysl označujícího komplexu je dán smyslem jeho složek (nikoli významem těchto složek(!)). Složky smyslu: „těžiště sluneční soustavy“, „dvacáté století“.

Výpovědi o totožnosti („Scott je autorem románu *Waverley*“):

Informativní rovnost - totožnost denotace ($x=x$),

- rozdíl smyslu ($S(x) = W(x)$).

Kritika Fregeho teorie (BR):

„*Král Španělska* je holohlavý“ – není výpověď o komplexním *smyslu* výrazu „*král Španělska*“, ale o určitém žijícím člověku, je tedy výpovědí o denotaci tohoto výrazu.

Shodnou formu má výrok „*král Francie* je holohlavý“, tedy by měl být výpovědí o denotaci fráze „*král Francie*“, o osobě takto označené.

- Jestliže uznáme, že výraz „*král Španělska*“ má smysl, pak i výraz „*král Francie*“ má smysl. Zatímco fráze „*král Španělska*“ má denotát, fráze „*král Francie*“ žádný **denotát nemá**.

Výrok „*král Francie* je holohlavý“ přesto **není nesmyslný**, nýbrž pouze **nepravdivý**.

Podobné schéma: „Jestliže *u* je jednotková třída, pak *to u* je *u*“. Pokud by *u* nebyla jednotková třída, pak by „*to u*“ nic neoznačovalo, tedy není o čem vypovídat, že je *u*. Takže by se měl tento výrok stát nesmyslným stejně jako výrok o *králi Francie*.

Takové výroky se ale nestávají nesmyslnými pouze proto, že jejich premisy jsou nepravdivé.

... výroky se ale nestávají nesmyslnými pouze proto, že jejich premisy jsou nepravdivé:

„Jestliže se Ferdinand neutopil, je Ferdinand můj jediný syn“

$\exists x (F(x) \wedge (\neg U(x) \rightarrow S(x)))$

$1 \wedge (0 \rightarrow ?)$

$1 \wedge 1$

1

I kdyby se utopil, zůstane výrok pravdivý.

Je tedy nutné:

↗ Budťo opatřit denotaci tam, kde na první pohled chybí:

- připouštění objektů, které neexistují, popírání zákona sporu
- definiční zavedení denotace, čistě formální a ad hoc řešení, které nepodává přesnou analýzu daného problému

↘ Nebo uznat, že výroky obsahující označující fráze se nevztahují k denotaci: Předpoklad, že označující fráze má mít vždy smysl i denotaci, způsobuje problémy tehdy, když se zdá, že denotace chybí. Ať už denotace skutečně existuje, či nikoliv.